

APPENDIX

DE REBUS EXTERNIS MEMORABILIBUS.

Bella Cæsarum aliorumque eventus quosdam memoria dignos, scriptoresque celebres breviter recensebimus. Constantinus Magnus¹ post cædem Maxentii, anno 313 in Gallias concesso, rebus cum Licinio compositis; sed bellum inter illos anno 315 exortum est, mortuo etiam Maximino, qui anno 313 a Licinio in Illyrico devictus fugit in Asiam, et Tarsi in Cilicia toto corpore exosso, et desilientibus e capite oculis miserrime periit². Bellum tamen augustorum aliquandiu cessavit, inito rursus fœdere. Sarmatas anno 316 Constantinus expugnavit, occiso illorum rege Rosimundo. Gallicanus dux eodem anno Scytas compressit. Exortum iterum anno 323 bellum inter Licinium et Constantinum; at Licinius tribus præliis a Constantino victus sese imperio abdicavit, per uxorem Constantiam Constantini sororem impetrata salute. Verum idem Licinius anno 325 Thessalonicae novas res molitus, fracto gutture occiditur, illata etiam morte Martiniano, quem Cæsarem nominaverat³. In Gothos an. 332 Constantinus victrices manus convertit, eosque apud Sarmatas debellavit. Quando prope Nicomediam anno 337 decessit, parabat adversus Persas expe-

¹ Superatus Maxentius anno 312, VI kal. novemb. De cœlesti signo, quod Constantino M. apparuit, vide Euseb. lib. IX *Hist. eccl.*, cap. IX, et lib. I *De vita Const.*, cap. XL, ubi etiam inscriptio posita ad basim statuæ suæ, dextera vexillum crucis gestantis; quam statuam illam esse puto quæ servatur in atrio basilicæ lateranensis a Clemente XII exornatæ. Vide et librum *De mort. pers.*, c. XL, notasque Stephani Baluzii et Gisb. Cuperi.

² Maximinus bellaturus cum Licinio Jovi votum vovit, ut si victoriam retulisset, christianorum nomen extingueret, funditusque deleret. Licinius autem ab angelo præmonitus cum toto exercitu preces obtulit summo Deo. Pugnatum pridie kalendas maias.

³ Divisit Constantinus anno 330 romanum imperium in duas partes, Orientis unam Occidentis alteram, unde aquila imperii stemma pingitur biceps, quo pertinet versus:

Picta biceps aquila hinc Occasum, hinc adspicit Ortum.

ditionem. Constantinus junior anno 430 intulit bellum Constanti, et latrocinii specie in illius fines irrupit; sed interfectus et in Alsam fluvium¹ projectus fuit. Domuitque anno 341 Constans Francos. Contra Magnentium, qui anno 350 apud Augustam arripuit imperium et Constantem occidit, anno proximo 351 castra movit Constantius. Pugnatum apud Mursam in Pannonia, ac primum vires romani imperii fuerunt attritæ; victus tamen Magnentius, qui desperatis rebus anno 353 apud Lugdunum seipsum interemit, quemadmodum apud Senones laqueo sibi mortem intulit Decentius, quem ille cæsarem appellaverat. Julianus anno 357 ingentes Germanorum copias apud Argentoratum fudit, capto Chonodomaro rege. Gerebat anno 363 bellum contra Persas, dum miserabili, ut supra dictum est, periit fato². Valentinianus anno 370 Saxones ejecit e Galliis; 371 in fugam vertit Germanos. Gothi, qui anno 376 ab Hunnis expulsi, permissu Valentis in Thracia sedem fixerant, fame compulsi propter avaritiam Maximi ducis anno 377 rebellarunt a Romanis, et ipso ac sequenti anno Romanorum legiones in

¹ Non procul ab Aquileia.

² Quidam a S. Mercurio martyre Julianum lancea transfixum scripsere. Moriens vero cruorem e vulnere manantem manu haustum projecit in aerem dicens: *Vicisti, Galilæe, vicisti*. Obiit 2 imperii anno, ætatis suæ 31. Exustum anno 368 igne ad preces S. Babylæ M., e cœlis emisso templum Apollinis in Daphne scribit S. Joannes Chrysostomus, Orat. in Babylam et contra gentes, necnon Sozomenus lib. V *Hist. eccl.*, cap. xx. Fuerat primum Julianus in Ecclesia lector, basilicam in honorem martyrum construxerat, revocaverat ab exilio pulsos a Constantio episcopos, Meletium Antiochenum, Athanasium Alexandrinum, Eusebium Vercellensem, Luciferum Calaritanum, etc. Factus autem apostata *Apollinem Tythium* apud Daphnem consuluit, sacra vasa in publicum ærarium jussit inferri, templorum fores obstruxit, sacram mensam fertur perminxisse. Christianis, quos *Galilæos* aut filios *Galilæorum* appellabat, inhibuit studia, eosque expelli mandavit a militia; in urbe Paneade subversa statua, quam erexerat mulier a profluvio sanguinis a Christo liberata, propriam locavit, igne e cœlis elapso statim discissam. Judæis indulsit ut rursus jerosolimitanum templum erigerent, quo terræmotu lapides diruente, flammisque e fundamento erumpentibus perterriti, dispersi, consumpti frustra tentarunt. Eodem momento quo contigit, scelestissimi principis cædes revelata divinitus fuit *Juliano* sanctissimo anachoretæ. Hæc ex Socrate lib. III, Sozomeno lib. V, Theodoro lib. III *Eccl. hist.*, et ex Marcellino, aliisque historicis deprompta sunt.

Thracia internectione pene deleta sunt. At anno 380 Theodosius multis præliis Gothos vexavit, eosque expulit e Thracia. Idem Theodosius anno 386 delevit Gurtungos Istrum transgressos. Superavit quoque anno 388, tertio ab Aquileia lapide Maximum, qui imperium per seditionem usurpaverat. Tanta demum sorte anno 394 prostravit ingentem Gallorum et Francorum exercitum, ab Eugenio tyranno collectum, ut vento vehementer flante hostium tela in ipsos retorquerentur. Hinc Claudianus ita adloquitur Theodosium :

O nimium, dilecte Deo, cui militat æther,
Et conjurati veniunt ad classica venti.

Diximus de præliis, eventus modo attingamus alios. Anno 326 Crispus, Constantini filius, occisus est, quasi de stupro Faustam novercam interpellasset. Interfectus est etiam Licinius junior, filius Licinii A. et Constantiæ, juvenis innocens et egregius. Helena ad levandum dolorem Jerosolymam profecta, illic crucem Domini humi defossam invenit. Encænia, novæ urbis Constantinopolis, anno 330 celebrata fuere, cunctis idolorum templis eversis. Interfectus anno 354 in Istria jussu Constantii, patruelis sui, Gallus Cæsar, ob affectati imperii suspicionem. Terræmotu anno 365 adeo totus orbis concussus est, ut mare littore egrederetur et populi innumerabiles opprimerentur. Prodierunt anno 379 ex peninsula Scandia¹ Langobardi regionemque Vandalorum occupavere. Anno 390 ignea columna visa est per dies triginta ex aere pendere cum magno omnium terrore; ejecta ab Arcudio privigno Galla Placidia, et patrata a Theodosio cædes Thessalonicensium, quod interfecissent Botericum, præfectum militum in Illyrico. Postremo hujus sæculi anno Alaricus, Gothorum ductor e Pannonia² in Noricum, hinc vero in Italiam per saltus Tridentinos irrupit.

¹ Scandia inter mare Suecicum ad austrum et septentrionale ad arctos, sive inter Norvegiam et Sueciam. *Vagina* dicitur a Jornande, quod inde Gothi, Vandali et Langobardi prodierint ad aliorum perniciem.

² Pannonia, Europæ regio inter Danubium et Savum, atque inter Noricum et Mysiam. Noricum complectitur Austriam, Stiriam, Carniolam, Carinthiam, partem Baviaræ, necnon loca quædam Comitatus Tyrolensis Boream versus.

Conscripserunt hoc sæculo historias *Asclepiodotus* a Vopisco laudatus; *Trebellius Pollio*, qui volumen historicum inscripsit *De XXX tyrannis*, inter quos Valentem falso connumerat. *Julius Capitolinus*, in quo Sigonius reprehendit nimiam verbositatem; *Ælius Lampridius*, dictus « pedester et humilis; » *Flavius Vopiscus*, qui trigam edidit imperatorum, *Cari*, *Numeriani* et *Carini*, et vitam Aureliani; *Ælius Spartianus*, cujus pauca extant excerpta; *Aurelius Victor*, cui tamen supponitur libellus inscriptus *Origo gentis romanæ*; *Eutropius* sophista et *Sextus Rufus*, vir consularis, qui Epitomes, seu Breviaria ediderunt; *Ammianus Marcellinus*, cujus libri primi XIII perierunt, veritatis studiosissimus scriptor; *Eunapius*, cujus extat *De vitis sophistarum* opus elegans et venustum. Vario autem scientiarum genere claruerunt *Chalcidius*, Timæi Platonis commentator; *Jamblicus* Porphyrii discipulus, qui erudite scripsit *De Chaldæorum et Ægyptiorum mysteriis*; *Themistius* philosophus, doctissimus Aristotelis paraphrastes; *Julianus* A. historicus et rhetor¹, Deo simul, et hominibus exosum animal; *Macrobius* reconditæ scientiæ auctor, omni-gena in *Saturnalibus* argumenta pertractans². Poetica insuper arte excelluerunt *Aurelius Prudentius*, quem card. Bona appellabat *Pindarum christianum*; *Ausonius* Burdigalensis, in quo multiplex eruditio, ingenium peracutum, sed duriusculus stylus, et *Claudianus* latine et græce doctus, ut in eum diceretur anima Virgilii et Homeri transfusa³. Denique adversus christianam religionem scripserunt *Hierocles* philosophus et Alexandrinæ urbis præfectus, quem refutavit Eusebius; *Libanius* antiochenus sophista, cujus auditor fuit S. Joan. Chrysostomus adolescentulus⁴; *Aur. Symmachus* urbis senator, quem

¹ De *Juliani* libris adversus religionem catholicam, refutatis a S. Cyrillo Alexandrino et reliquis a Petavio illustratis, vide Caveum in sæculo ariano. De libro quem inscripsit *Μετανοησις*, Sozom. lib. V, cap. XIX.

² *Pappus* Alexandrinus philosophus a Suida laudatus, et *Rufus*, *Festus*, *Avienus*, illustris poeta, qui floruerunt postremis Theodosii Magni temporibus.

³ Quidam Florentinum faciunt, cum tamen fuerit Alexandrinus.

⁴ Huic Libanio petenti a ludimagistro Christi cultore quid ageret filius

strenue confutavit S. Ambrosius, et *Maximus* Madaurensis, irrisor martyrum, cujus ludicram ineptamque nugacitatem S. P. Augustinus perstrinxit.

fabri, responsum fuit : « Conditor universi, quem tu per ludibrium fabri filium appellas, ligneum feretrum domino tuo Juliano fabricatur. » Id contigit paulo ante Juliani obitum. Conferantur verba Sozomeni lib. VI *Hist. eccl.*, cap. II, cum iis quæ leguntur apud Theodorum, lib. III, cap. XXIII.

QUINTUM ECCLESIAE SÆCULUM.

CAPUT PRIMUM.

ENUMERANTUR PONTIFICES MAXIMI.

Pastores romanæ Ecclesiæ quinti sæculi sunt, *Innocentius I*, *Zosimus*, *Bonifacius I*, *Cælestinus I*, *Sixtus III*, *Leo Magnus*, *Hilarus*, *Simplicius*, *Felix III*, *Gelasius I*, *Anastasius II* et *Symmachus*, omnes albo sanctorum adscripti.

XLII. Innocentius I Albanensis, inauguratus anno 402¹, causæ S. Joannis Chrysostomi contra Theophilum Alexandrinum patrocinator, pulsus ex Urbe novatianis et pelagianis, ut verbis utamur Prosperi, apostolico mucrone percussis, post annos pontificatus 15, *coss. Honorio A. XI et Fl. Constantio II*, anno 417 cessit e vita.

XLIII. Subrogatus est *Zosimus*, Græcus genere, qui cum Cælestio aliquando lenius se gessit, sed ejus fraude detecta, ipsum, cæterosque pelagianos damnavit, obiitque post annum episcopatus in XII consulatu *Honorii A.*, anno 418.

XLIV. Ecclesiæ deinde præfuit S. *Bonifacius* Rom., quamquam perpauci favore Symmachi P. U. pontificem nominarent Eulalium archidiaconum, quem Honorius principio favore prosecutus, ut ex urbe pelleretur mandavit, Bonifacio munus suum obeunte ad annum usque 423, quo e vita migravit *consule Mariniano*.

XLV. Post hunc sedit ultra annos 8 S. *Cælestinus I*, qui novatianos ejecit, nestorianos damnavit, semipelagianos com-

¹ Qui Pagii sequuntur chronologiam, Innocentium creatum pontificem tradunt anno 401, *Cælestinum* anno 422, *Simplicium* an. 468. In cæteris vero nulla est discrepantia.